

Mizhvuziv's'kyu zbirnyk naukovykh prats' molodykh vchenykh Drohobyt's'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Drohobych. № 41. S. 176–180. [in Ukrainian]

2. Balanutsa, O. O. (2021). Teoretychni ta metodychni zasady profesiynoyi pidhotovky maybutnikh dyplomativ yak intelektual'noho resursu derzhavy [Theoretical and methodical principles of professional training of future diplomats as an intellectual resource of the state]: monohr. Kharkiv : Machulyn. 412 s. [in Ukrainian]

3. Hryhor, O. (2018). Humanitarna osvita yak chynnyk formuvannya zahal'no kul'tury dyplomata-polityka [Humanitarian education as a factor in the formation of the general culture of a diplomat-politician]. Hileya. Istorychni nauky. Filosofs'ki nauky. Politychni nauky : zb. nauk. prats'. Kyiv : Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova. Vyp. 137. S. 311–315. [in Ukrainian]

4. Dolhosh, K. I. (2009). Formuvannya hotovnosti studentiv fakul'tetu mizhnarodnykh vidnosyn do tvorchoyi profesiynoyi diyal'nosti [Formation of readiness of students of the faculty of international relations for creative professional activity]: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Vinnytsya. 247 s. [in Ukrainian]

5. Ivanchenko, YE. A. (2005). Formuvannya profesiynoyi mobil'nosti maybutnikh ekonomistiv u protsesi navchannya u vyshchyykh navchal'nykh zakladakh [Formation of professional mobility of future economists in the process of training in higher educational institutions]: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Odesa. 263 s. [in Ukrainian]

6. Klimkin, P. (2017). Ukrayins'ka dyplomatiya na perekhresti epoch [Ukrainian education in the age of globalization]. Dzerkalo tyzhnya. 16 hrudnya. [in Ukrainian]

7. Kremen', V. H. (2002). Ukrayins'ka osvita v dobu hlobalizatsiyi [Ukrainian education in the age of globalization]. Dyrektor shkoly, litseyu, himnaziyi. № 6. S. 4–12. [in Ukrainian]

8. Kremen', V. H. (2008). Transformatsiyi osobystosti v osvitu omu prostori suchasnoyi tsyvilizatsiyi [Transformations of personality in the educational space of modern civilization]. Pedahohika i psykholohiya. № 2 (59). S. 5–14. [in Ukrainian]

9. Kulynych, M. A. (2005). Osvitnya pidhotovka suchasnoho dyplomata: mizhnarodnyy vymir [Educational training of a modern diplomat: international dimension]. Ukrayina dyplomatychna. K. Vyp. V. S. 33–40. [in Ukrainian]

10. Mal's'kyu, M., Moroz, YU. (2012). Pidhotovka fakhivtsiv mizhnarodnykh v umovakh transformatsiyi mizhnarodnoyi systemy [Training of international specialists in the conditions of transformation of the international system]. Visnyk L'viv's'koho universytetu. Seriya : Mizhnarodni vidnosyny. L'viv. Vyp. 30. S. 3–8. [in Ukrainian]

11. Pro osnovni napryamky zovnishn'oyi polityky Ukrainy (1993) [About the main directions of Ukraine's foreign policy]. Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrainy vid 2 lyupna 1993 r. № 3360-KHII. Holos Ukrainy. 24 lyupna. [in Ukrainian]

12. Ser'ozhnikova, R. K. (2009). Formuvannya tvorchoho pedahohichnoho potentsialu maybutn'oho vykladacha u protsesi profesiynoyi pidhotovky v universyteti [Formation of the creative pedagogical potential of the future teacher in the process of professional training at the university]: dys. ... dokt. ped. nauk : 13.00.04. Donetsk. 384 s. [in Ukrainian]

13. Tret'ko, V. V. (2013). Mizhdystsyplinarnyy pidkhid do pidhotovky maybutnikh mahistriv mizhnarodnykh vidnosyn [Interdisciplinary approach to the training of future masters of international relations]. Osvita doroslykh: teoriya, dosvid, perspektyvy : zb. nauk. pr. Nizhyn: vydavets' P. P. Lysenko. Vyp. 6. C. 94–102. [in Ukrainian]

14. Tsivaty, V. H. (2004). Dyplomatiya i pidhotovka dyplomata XXI stolittya : tradytsiyi, innovatsiyi, modeli [Diplomacy and training of a diplomat of the 21st century: traditions, innovations, models]. Naukovyy visnyk Dyplomatychnoyi akademiyi Ukrainy. K. Vyp. 10. CH. I. S. 11–31. [in Ukrainian]

15. Shynkarenko, T. I. (2009). Dyplomatychnyy protokol ta etyket [Diplomatic protocol and etiquette]. 2-he vyd., dop. K. : VPTS «Kyiv's'kyu universytet». 296 s. [in Ukrainian]

16. Yakymchuk, YU. V. (2008). Psykholohichni osoblyvosti intensyfikatsiyi rozvytku komunikativnykh zdibnostey maybutnikh fakhivtsiv mizhnarodnykh vidnosyn [Psychological peculiarities of intensification of the development of communicative abilities of future international relations specialists]: dys. ... kand. psyk. nauk : 19.00.07. Khmel'nyts'kyu. 220 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БАЛАНУЦА Олександр Олександрович – доктор педагогічних наук, Заступник Міністра оборони України з питань європейської інтеграції.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх дипломатів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BALANUTSA Oleksandr Oleksandrovych – Doctor of Pedagogy Sciences, Deputy defense minister of Ukraine for European integration.

Scientific interests: professional training of future diplomats.

Стаття надійшла до редакції 18.05.2024 р.

УДК 372.862

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-17-25

БИРКА Маріан Філаретович –

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри диференційних рівнянь,

Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2891-0044>

e-mail: marian.byrka@gmail.com, m.byrka@chnu.edu.ua

ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИЗАЙН УРОКУ ІНФОРМАТИКИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ

У статті детерміновано сутність та основні принципи педагогічного дизайну сучасного уроку інформатики у Новій українській школі (інформатична освітня галузь).

Поняття «педагогічний дизайн» визначено як діяльність вчителя зі створення педагогічного сценарію (плану-конспекту уроку) та відповідних навчальних матеріалів для учнів, яка реалізується на засадах технологічності, конкретизації мети, форм, методів, засобів, умов і очікуваних результатів навчання, а також передбачає наявність детальних інструкцій для учнів.

Означено, що ефективна реалізація педагогічного дизайну потребує від педагога дотримання понад 20 принципів, що свідчить про складність та багатоаспектність цього напрямку педагогіки, а також обґрунтованості його розгляду як певного виду педагогічного мистецтва.

Виокремлено 12 найбільш важливих принципів педагогічного дизайну, яких вчитель має дотримуватись у ході розробки педагогічного сценарію уроку інформатики у Новій українській школі, а саме принципи: естетизації освітнього середовища,

ефективного цілепокладання, психологічної комфортності, залучення уваги, обмеження обсягу навчальної інформації, інформативності, наочності, інструктивності, комплексного впливу на всі репрезентативні системи, створення умов для конструювання власного досвіду, рефлексивності та зворотного зв'язку.

Запропоновано ієрархічну систему з визначених 12 принципів педагогічного дизайну, яких вчитель має дотримуватись у ході розробки педагогічного сценарію уроку інформатики у Новій українській школі відповідно до основних етапів комбінованого уроку.

Охарактеризовано застосування визначених принципів педагогічного дизайну для розробки уроку інформатики у Новій українській школі.

Ключові слова: *Нова українська школа, педагогічний сценарій, план-конспект уроку, урок інформатики, педагогічний дизайн, сутність, принципи.*

BYRKA Marian Filaretovych –

Doctor of Education, Professor

Professor of Department of of differential equations

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2891-0044>

e-mail: marian.byрка@gmail.com, m.byрка@chnu.edu.ua

PEDAGOGICAL DESIGN OF THE INFORMATICS LESSON IN NEW UKRAINIAN SCHOOL: THE ESSENCE AND MAIN PRINCIPLES

The article determines the essence and main principles of the pedagogical design of a modern informatics science lesson in the New Ukrainian School (informatics educational branch).

The concept "pedagogical design" is defined as the activity of a teacher to create a pedagogical scenario (lesson plan-summary) and relevant educational materials for students, which is implemented on the basis of technology, specifying the purpose, forms, methods, means, conditions and expected learning outcomes, as well as provides detailed instructions for students.

It was determined that the effective implementation of pedagogical design requires the teacher to adhere to more than twenty principles, which testifies to the complexity and multifaceted nature of this direction of pedagogy, as well as the validity of its consideration as a pedagogical art.

The twelve most important principles of pedagogical design, which the teacher must follow during the development of pedagogical scenario (lesson plan-summary) of an informatics lesson in the New Ukrainian School are highlighted, namely the principles: aestheticization of the educational environment, effective goal setting, psychological comfort, attracting attention, limitations the amount of educational information, informativeness, visibility, instructiveness, comprehensive impact on all representative systems, creation of conditions for constructing one's own experience, reflexivity and feedback.

A hierarchical system of the identified twelve principles of pedagogical design, which the teacher must adhere to during the development of pedagogical scenario (lesson plan-summary) of an informatics lesson in the New Ukrainian School in accordance with the main stages of the combined lesson, is proposed.

The application of certain principles of pedagogical design for the development of pedagogical scenario (lesson plan-summary) of an informatics lesson in the New Ukrainian School (informatics educational branch) is characterized.

Key words: *New Ukrainian School, pedagogical scenario, lesson plan-summary, informatics lesson, pedagogical design, essence, principles.*

Поставлення проблеми та обґрунтування її актуальності. Реформа «Нова українська школа» (НУШ), яка нині активно впроваджується у системі загальної середньої освіти України, спрямована на створення інноваційної школи, в якій учням було б цікаво навчатися, і де вони змогли б отримати ті знання і вміння, які будуть для корисними у повсякденному житті в сучасному інформаційно-технологічному світі [2, с. 92].

Означена реформа спричинила трансформаційні зміни у базовій середній освіті, які стосуються усіх учасників освітнього процесу. Ключовим викликом перед педагогічними працівниками ЗЗСО стала вимога щодо обов'язкового впровадження нового Державного стандарту базової середньої освіти, відповідно до якого зміст курсу «Інформатика» у 5-9 класів детерміновано як «інформатичну освітню галузь» (додаток 13. «Компетентнісний потенціал інформатичної освітньої галузі та базові знання» та додаток 14 «Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів з інформатичної освітньої галузі») [5]. Метою інформаційної освітньої галузі є «розвиток особистості учня, здатного використовувати цифрові інструменти і технології для розв'язання проблем, розвитку, творчого

самовираження, забезпечення власного і суспільного добробуту, здатного критично мислити, безпечно та відповідально діяти в інформаційному суспільстві» [5]. При цьому, вчитель інформатики зобов'язаний оцінювати досягнення учнем/ученицею обов'язкових результатів навчання та ключових компетентностей, формування й розвиток яких відбувається через наскрізні вміння, які, згідно з вимогами Держстандарту, мають бути актуалізованими на кожному уроці інформатики.

Одним з шляхів ефективного впровадження реформи НУШ є використання вчителем інформатики технологій *педагогічного дизайну* (з англ. *instructional design*), які дають змогу синхронізувати дії вчителя та учнів в єдиний механізм: очікувані результати навчання, форми, методи, засоби, ресурси і умови навчання, ресурси, а також критерії досягнення визначених результатів. Не менш важливими є перспективи: *для учнів* – зробити процес навчання більш привабливим, ефективним та результативним, а навчальні матеріали – більш доступними для сприймання; *для вчителів* – забезпечити оптимальне планування і конструювання уроку інформатики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основи педагогічного дизайну як наукового напрямку в педагогіці знайшли відображення у працях зарубіжних дослідників «Педагогічний дизайн: принципи та застосування» (Л. +Брігге, А. Акерман) [15] та «Умови навчання» (Р. Ганье) [16]. У подальших дослідженнях зарубіжними науковцями вивчено наступні аспекти педагогічного дизайну: «Педагогічний дизайн та електронне навчання: обговорення знання педагогічного змісту як відсутньої конструкції» (Х. Канука) [17], «Розробка педагогічного сценарію для короткострокового онлайн-курсу» (Д. Лонг, В. Сон, Н. Лі) [18], «Педагогічний дизайн для навчання діями» (Г. МакАрдл) [19], «Розуміння розробкою» (Г. Віггінс, Дж. МакТіг) [20] та інші.

В українській педагогічній науці педагогічний дизайн як інновація також активно досліджується вітчизняними науковцями. Зокрема вченими розглянуто такі питання як-от: «Трансформація моделі педагогічного дизайну в e-learning у системі неперервної педагогічної освіти» Г. Кашина [7], «Педагогічний дизайн мультимедійного уроку» (В. Павленко) [11], «Педагогічний дизайн засобів електронного навчання на робочому місці» (В. Пономаренко, О. Пушкар, Т. Андрущенко та ін.) [12], «Дизайн навчального заняття в базовій новій українській школі» (Т. Смагіна, О. Шуневич) [13] тощо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Невирішеним залишається питання визначення сутності та основних принципів педагогічного дизайну сучасного уроку інформатики у Новій українській школі для інформатичної освітньої галузі.

Мета статті – дефініція сутності та основних принципів педагогічного дизайну, а також описати їх застосування для педагогічного дизайну уроку інформатики у Новій українській школі (інформатична освітня галузь).

Основні завдання дослідження:

- 1) уточнити сутність поняття «педагогічний дизайн»;
- 2) визначити основні принципи педагогічного дизайну;
- 3) описати застосування визначених принципів педагогічного дизайну для розробки вчителем педагогічного сценарію (плану-конспекту) уроку інформатики для Нової української школи (інформатична освітня галузь).

Виклад основного матеріалу дослідження. Для виконання **першого завдання** дослідження – *уточнення сутності поняття «педагогічний дизайн»* здійснимо аналіз нормативних актів і праць сучасних українських та зарубіжних науковців, які вивчали різні аспекти педагогічного дизайну.

Зокрема, у Законі України «Про освіту», *поняття «педагогічний дизайн»* розглядається як «опис процесу викладання/навчання, який відбувається під час курсу, уроку або навчального заняття» [6]. Таке тлумачення не відображує основних концептуальних положень досліджуваного концепту, і може розглядатися як випадок рефлексії вчителя, що здійснив викладання певного курсу, уроку або навчального заняття.

Більш вдалі тлумачення концепту «педагогічний дизайн» знаходимо у працях українських науковців Г. Кашиної [7], В. Павленко [11], В. Пономаренко, О. Пушкар, Т. Андрущенко та ін. [12] та Т. Смагіної, О. Шуневич [13].

Так, В. Пономаренко, О. Пушкар, Т. Андрущенко та ін. досліджуваний концепт визначають як «напрямок педагогічної науки, пов'язаний з розробленням і вивченням об'єктів, умов, ситуацій, сценаріїв, які підтримують освітню діяльність» [12, с. 25]. При цьому науковці визначають мету, об'єкт та фокус педагогічного дизайну, зокрема: *метою педагогічного дизайну* визначено зміна мотивації учасників освітньої діяльності, яка дасть змогу вчителям більш якісно навчати, а учням – краще вчитися; *об'єктом педагогічного дизайну* детерміновано навчальне середовище та речі, що входять до його складу (реальні та віртуальні об'єкти, які використовуються в освітній діяльності); *у фокусі педагогічного дизайну* опинились навчальні матеріали та інструкції, як з цими матеріалами потрібно працювати [12, с. 26-27]. Таке бачення краще відтворює сутність педагогічного дизайну як напрямку педагогічної науки, що вивчає не тільки методику розробки навчальних матеріалів, а й формулювання інструкцій, як їх використати в освітньому процесі. Адже «*instructional design*», у дослівному перекладі з англійської мови означає «розробка інструкцій».

Науковець В. Павленко досліджуючи питання педагогічного дизайну мультимедійного уроку, тлумачить визначене поняття як «знання про ефективну навчальну роботу в процесі проектування, розробки, оцінки та використання навчальних матеріалів» [11, с. 327]. Така наукова позиція акцентує увагу на необхідності розгляду педагогічного дизайну як певного технологічного процесу з визначеними етапами.

Позиції щодо технологічності досліджуваного концепту дотримується й Г. Кашина, яка вважає, що «педагогічний дизайн» це «послідовність процедур, згрупованих у низку етапів, кожен із яких має конкретні завдання і методи їх досягнення» [7, с. 54]. При цьому, дослідниця зауважує, що в умовах дистанційного навчання, педагогічний дизайн зводиться до дизайну навчальної діяльності студентів [7, с. 54]. Відтак, метою педагогічного дизайну при розробці онлайн-курсів, на думку дослідниці є «планування та створення ситуацій, які розширюють можливості навчання як для окремих учнів, так і для груп» [7, с. 55]. Цілком погоджуємось з цією науковою позицією, адже в умовах дистанційної освіти взаємодія між вчителем та учнем зменшується до мінімально можливої. Саме тому, чим краще будуть описані етапи навчання, конкретизовано завдання і методи їх досягнення, а також деталізовано очікувані результати – тим ефективніше та результативніше відбуватиметься освітній процес.

Науковці Т. Смагіна та О. Шуневич поняття «педагогічний дизайн» визначають як «діяльність зі створення навчального заняття (курсу) на основі вивчення потреб учасників та з використанням новітніх розробок психологічної та педагогічної

науки, що включає постановку цілей, відповідно до яких добирається контент, формат, інструменти навчання й способи оцінювання» [13, с. 40]. Це тлумачення акцентує увагу на тому, що педагогічний дизайн хоча й впливає на всіх учасників освітнього процесу, переважно є завданням педагога, яке орієнтоване на створення плану-конспекту навчального заняття (курсу) на основі вивчення потреб учнів.

Стосовно вивчення і врахування потреб учнів, відмітимо, що зміст шкільного курсу «Інформатики» у 5-9 класів, відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти [5], має забезпечувати досягнення всіма учнями обов'язкових результатів навчання з інформатичної освітньої галузі. Відтак, вивчення і врахування потреб учнів можливе тільки з метою подолання прогалин у вивченому матеріалі, а не вибору змісту навчальної дисципліни «Інформатики».

У працях зарубіжних дослідників концепт «педагогічний дизайн» також активно вивчається, а окремі його тлумачення знаходимо у працях Л. Бріггс та А. Акерман [15], Р. Ганье [16], Х. Кануки [17], Д. Лонга, В. Сон та Н. Лі [18] та Г. МакАрда [19].

Так, концепт «педагогічний дизайн» почав використовувати Роберт Ганье (R. Gagné) з 1960-х років у ході розробки навчальних матеріалів для військових [16]. Відмітимо, що з огляду на контингент тих, хто навчався (військових) навчальний матеріал мав бути подано як найчіткіше та найзрозуміліше, що вимагає не тільки його чіткості і структурованості, а й чіткості і структурованості самого процесу подання.

Саме тому Л. Бріггс та А. Акерман трактують поняття «педагогічний дизайн» як «цілісний процес аналізу потреб і цілей навчання і розробку системи способів передавання навчальної інформації для задоволення цих потреб» [16, с. 125-127]. Це тлумачення акцентує увагу на необхідності узгодження потреб учнів та цілей навчання, а також на необхідності розробки системи навчання, яка б була здатна реалізовувати досягнення визначених цілей.

Дослідник Г. МакАрда трактує педагогічний дизайн як «забезпечення систематичного процесу для усвідомлення проблем навчання та пошуку шляхів розв'язання цих проблем» [19]. Така наукова позиція додає ще один важливий аспект педагогічного дизайну як напряму педагогіки – усвідомлення проблем навчання та пошуку їх вирішення у контексті конкретного контингенту учнів.

Дослідниця Х. Канука «педагогічний дизайн» тлумачить як «мистецтво та наука створення навчального середовища та матеріалів, які переведуть учня зі стану нездатності виконати певні завдання до стану здатності виконати ці завдання» [Kanuka H. Instructional Design and eLearning, с. 3]. При цьому, авторка акцентує увагу на тому, що педагогічний дизайн має базуватися на теоретичних і практичних дослідженнях у галузях пізнання, педагогічної психології та вирішення проблем [17, с. 3]. Нам імпонує таке визначення досліджуваного концепту, адже воно розширює

властивості педагогічного дизайну і визначає його як певне мистецтво, тобто кожен педагог виступає митцем, який допомагає учнями перейти зі стану нездатності до стану здатності у виконанні певних завдань. Також погоджуємось з думкою авторки про необхідність базування педагогічного дизайну на певних теоретичних і практичних положеннях, які визначаються у науках, наближених до педагогіки.

У праці Д. Лонга, В. Сон та Н. Лі, результатом педагогічного дизайну як процесу визначено «педагогічний сценарій» – «організація та порядок навчальної діяльності, яка сприяла досягненню учнями освітніх цілей». При цьому, на думку авторів, розробник курсу має зосередитися на двох основних аспектах: «Які знання потрібно вивчити?» та «Хто навчається?». На цій основі він має організувати таку навчальну діяльність, яка має бути «цікавою» та «несподіваною» для учнів. Разом з тим, важливо, щоб педагогічний сценарій, особливо для онлайн навчання, містив не тільки усі педагогічні елементи (зокрема, зміст навчання, шляхи і способи доставки цього змісту, технології/методи навчання і викладання), а також забезпечував б й залучення та стимулювання учнів до навчальної діяльності, як у класі, так і поза ним [18, с. 15]. Таке бачення дає змогу визначити результат педагогічного дизайну як процесу – педагогічний сценарій, тобто план-конспекту уроку. Погоджуємось з думкою авторів щодо основних аспектів розробки педагогічного дизайну – у контексті нашого дослідження зміст освіти визначено у інформатичній галузі Державного стандарту базової середньої освіти [5], а тими, хто навчається є учнів 5-9 класів. Нам ще імпонує ідея науковців про те, що навчальна діяльність має бути «цікавою» та «несподіваною» для учнів, адже також вважаємо, що емоційний аспект відіграє одну з ключових ролей в будь-якому процесі навчання.

Отже, проведений аналіз нормативних актів і праць сучасних українських та зарубіжних науковців дав змогу уточнити сутність поняття «педагогічний дизайн» як діяльність вчителя зі створення педагогічного сценарію (плану-конспекту уроку інформатики) та відповідних навчальних матеріалів для учнів, яка реалізується на засадах технологічності, конкретизації мети, форм, методів, засобів, умов і очікуваних результатів навчання, а також передбачає наявність детальних інструкцій для учнів. Основну мету педагогічного дизайну вбачаємо у допомозі учням перейти зі стану нездатності до стану здатності у виконанні завдань з шкільного курсу інформатики, а також підвищення їх мотивації до навчання. При цьому, педагогічний дизайн реалізується з використанням новітніх теоретичних і практичних розробок у галузях педагогіки, педагогічної психології та вирішення проблем. У контексті вивчення і врахування потреб учнів відмітимо, що це можливе тільки з метою подолання прогалин у вивченому матеріалі, а не вибору змісту навчальної дисципліни «Інформатики», який вже визначений у Державному стандарті базової середньої освіти.

Наступним завданням нашого дослідження є визначення основних принципів педагогічного дизайну.

Виконання цього завдання також здійснимо шляхом аналізу праць сучасних українських науковців, які у своїх дослідженнях визначили окремі принципи педагогічного дизайну, що мають бути реалізовані відповідно до специфіки освітнього простору і умов навчання в Україні.

Так, на думку О. Яременко-Гасюк, педагогічний дизайн як напрям педагогіки, насамперед повинен базуватися на **основних принципах сучасної освіти – неперервності, відкритості та доступності**, а також на **принципах вільного (відкритого) навчання (open learning) – принципи свободи вибору основних характеристик навчання** (час, місце, термін, вартість, вид, форма, цілі, організація, методи, засоби, зміст, програма навчання тощо) [14, с. 42]. Погоджуємось з думкою автора стосовно доцільності включення у педагогічний дизайн принципів неперервності та доступності. Проте відкритість та свобода вибору основних характеристик освітнього процесу шкільного курсу «Інформатика» у 5-9 класах є неможливими, адже попри академічну свободу вчителя інформатики стосовно вибору форм, методів і засобів навчання, зміст дисципліни вже визначений у Державному стандарті базової загальної середньої освіти. Разом з тим, у ході вивчення нової теми, згідно Концепції НУШ, учням дозволяється здійснити частковий вибір шляхів, методів і засобів досягнення обов'язкових результатів навчання з інформатичної освітньої галузі. Крім цього, учнів 5-9 класів НУШ можуть самостійно будувати і реалізовувати індивідуальну освітню траєкторію відповідно до власних пізнавальних можливостей і освітніх потреб.

Науковець С. Денисенко вважає, що педагогічний дизайн, крім принципів неперервності та доступності, базується ще й на **принципах науковості, наочності, наступності, оглядовості мислення та комфортності** [4, с. 79]. Зазначені принципи актуальні в контексті нашого дослідження, і тому вважаємо за доцільне внести їх до переліку принципів педагогічного дизайну уроку інформатики 5-9 класів НУШ.

Серед принципів педагогічного дизайну не розглянутими нами вище, С. Наход виокремлено **принципи: ефективне цілепокладання; індивідуалізація і диференціація навчання; відкритість і нелінійність процесу навчання, створення умов для конструювання власного досвіду; комплексний вплив на всі репрезентативні системи; рефлексивність і постійний зворотний та принцип естетизації освітнього середовища** [10, с. 313-314]. Вважаємо, що визначені дослідницею принципи є перспективними у контексті нашого дослідження, і тому, з деякими уточненнями можуть бути використані вчителями інформатики у ході реалізації ними педагогічного дизайну. Відтак вносимо їх до переліку принципів педагогічного дизайну уроку інформатики 5-9 класів НУШ.

Дослідники В. Пономаренко, О. Пушкар, Т. Андрущенко та ін. [12] вважають, що в ході педагогічного дизайну, педагогу, крім вище згаданих принципів, необхідно дотримуватись ще й **принципів: залучення уваги, обмеження обсягу навчальної інформації, інструктивності, а також практичної спрямованості** [12, с. 18]. Зазначені принципи також актуальні для нашого дослідження, тому вважаємо за доцільне включити їх до нашого переліку.

Таким чином, на основі аналізу праць сучасних українських науковців нами визначено, що ефективна реалізація педагогічного дизайну потребує від педагога дотримання понад 20 принципів, а саме принципів: доступності, ефективного цілепокладання, залучення уваги, індивідуалізації і диференціації навчання, інструктивності, інформативності, комплексного впливу на всі репрезентативні системи, комфортності, наочності, наступності, науковості, нелінійності процесу навчання, неперервності, обмеження обсягу навчальної інформації, оглядовості мислення, зворотного зв'язку, практичної спрямованості, естетизації освітнього середовища, рефлексивності, створення умов для конструювання власного досвіду та ін. Така кількість принципів свідчить про складність та багатоаспектність педагогічного дизайну як напрямку педагогіки, а також справедливості його розгляду як педагогічного мистецтва.

На основі проведеного аналізу наукових праць сучасних українських та зарубіжних дослідників, а також власного бачення досліджуваного феномену, вважаємо за необхідне виокремити з вищеподаного переліку **12 найбільш важливих принципів педагогічного дизайну**, яких вчитель має дотримуватись у ході розробки плану-конспекту уроку інформатики (модулю, курсу) у Новій українській школі (інформатична освітня галузь), а саме принципи: естетизації освітнього середовища, ефективного цілепокладання, психологічної комфортності, залучення уваги, обмеження обсягу навчальної інформації, інформативності, наочності, інструктивності, комплексного впливу на всі репрезентативні системи, створення умов для конструювання власного досвіду, рефлексивності та зворотного зв'язку.

Разом з тим, оскільки у шкільному курсі інформатики найбільш широко розповсюдженим є комбінований урок, на якому поєднуються вивчення нового матеріалу, його сприйняття, усвідомлення й осмислення та первинне застосування отриманих знань [1, с. 412], то доцільно здійснити систематизацію визначених принципів педагогічного дизайну відповідно до етапів такого уроку.

Відтак, отримуємо наступну систему з **12 принципів педагогічного дизайну**, яких вчитель має дотримуватись у ході розробки плану-конспекту уроку інформатики у Новій українській школі для інформатичної освітньої галузі відповідно до етапів комбінованого уроку:

1) Актуалізація опорних знань та їх коригування – принцип забезпечення зворотного зв'язку;

2) **Мотивація навчальної діяльності** – принципи залучення уваги та комплексного впливу на всі репрезентативні системи;

3) **Повідомлення теми й мети уроку** – принципи залучення уваги та ефективного цілепокладання;

4) **Вивчення нового матеріалу, його сприйняття, усвідомлення й осмислення** – принципи інформативності, обмеження обсягу навчальної інформації та наочності;

5) **Первинне застосування отриманих знань** – принципи інструктивності, створення умов для конструювання власного досвіду та комфортності;

6) **Підсумок уроку** – принцип рефлексивності;

7) **Домашнє завдання, інструктаж до його виконання, оголошення критеріїв оцінювання** – принципи інструктивності та створення умов для конструювання власного досвіду.

Як бачимо, принципи залучення уваги, інструктивності та створення умов для конструювання власного досвіду знаходять своє використання на різних етапах комбінованого уроку з інформатики. Разом з тим, принцип естетизації освітнього середовища є наскрізним для усіх етапів, адже відбивається не тільки на кожному етапі, а й на весь процес педагогічного дизайну та його результат – педагогічний сценарій комбінованого уроку інформатики.

Далі перейдемо до виконання **третього, заключного, завдання нашого дослідження** – опису визначених принципів педагогічного дизайну для розробки педагогічного сценарію (плану-конспекту) уроку інформатики у Новій українській школі (інформатична освітня галузь).

Так, принцип естетизації освітнього середовища є наскрізним ключовим принципом реалізації педагогічного дизайну, що передбачає надання естетичної форми предметам і явищам (способу життя, середовищу, побуту, людським стосункам тощо) [9, с. 115]. У контексті нашого дослідження цей принцип передбачає не тільки естетизацію педагогічного сценарію уроку інформатики, а й освітнього середовища і процесу, які реалізуються на уроках інформатики. Основними елементами естетизації при цьому є: ритмічність, пропорційність, емоційність, ідеалізація, гармонізація та візуалізація, що забезпечують актуалізацію емоційно-енергетичних ресурсів учнів і створення комфортного психологічного клімату на уроках [9, с. 116]. Реалізація цього принципу спрямована на забезпечення емоційної насиченості уроку інформатики, створення атмосфери радості пізнання, інтенсивною творчістю, приємного і ефективного діалогічного спілкування, а також творчої самореалізації учнів.

Принцип забезпечення зворотного зв'язку передбачає своєчасне повідомлення учням поточної інформації як про їх успішність з інформатики загалом, так і виконання ними конкретного завдання зокрема, а також, за необхідності коригування їх відповідей і постійне акцентування уваги усього класу на виявлені типові масові помилки. Реалізація цього принципу дасть змогу

учням відкинути помилкові гіпотези і інформацію та отримати підказки для пошуку правильної відповіді.

Принцип залучення уваги передбачає не тільки спрямованість психічної діяльності і зосередження учнів на певному об'єкті, а й ігнорування усього іншого, що не пов'язане з цим об'єктом. Для реалізації цього принципу вчитель інформатики має сформулювати певну проблему та окреслити можливі шляхи її вирішення; розглядати нові ситуації, які виникли в інформаційному суспільстві; ставити перед учнями відкриті запитання, пов'язані з їхнім життям; активно використовувати мультимедійні засоби тощо. При цьому, педагог має актуалізувати як зовнішню увагу учнів, спрямовану на оточуючі предмети та явища, так і їх внутрішню увагу, спрямовану на власні думки, почуття і переживання.

Принцип комплексного впливу на всі репрезентативні системи передбачає актуалізацію вчителем інформатики всіх репрезентативним систем особистості учнів, які використовуються у навчанні інформатики (зір, слух та дотик), а також активізацію різних типів мислення (логічного, критичного, алгоритмічного, творчого та ін.). Найбільш ефективним шляхом реалізації цього принципу вбачаємо у використанні на уроках інформатики мультимедійних презентацій, дидактичних онлайн завдань та навчальних відео роликів.

Принцип ефективного цілепокладання передбачає формування в учнів чіткого уявлення мети уроку, його очікуваних результатів, а також їх постійне ознайомлення з критеріями оцінювання навчальних досягнень. Реалізація цього принципу дасть змогу учням зрозуміти, що вони повинні засвоїти в процесі заняття та яким чином можна оцінити результати їх навчання. При цьому, для опису вчитель інформатики має застосувати такі формулювання як-от: «знає і розуміє», «уміє і застосовує» та «виявляє ставлення і оцінює», що відповідають опису результативних складових змісту інформатичної освітньої галузі [5].

Принцип інформативності спрямований на демонстрацію смислової і змістової складових навчальної інформації, що розкривається на уроці інформатики, а також формування в учнів адекватної оцінки можливостей та вимог щодо використання певного програмного продукту, інформаційної технології або цифрового засобу, що вивчається.

Принцип обмеження обсягу навчальної інформації передбачає врахування у ході викладання інформатики вікових психологічних і пізнавальних можливостей учнів 5-6 класів НУШ, їх включення у групи з приблизно однаковим пізнавальним рівнем та акцентування уваги на виконанні ними індивідуальних практичних завдань, а також лабораторних робіт. Відповідно до цього принципу, великі обсяги навчальної інформації слід розділити на фрагменти, які комфортні для сприйняття учнями 10-11 років. Це дасть змогу уникнути інформаційного перевантаження учнів та підтримати їх інтерес до вивчення інформатики.

Принцип *психологічної комфортності* передбачає усунення або хоча б зменшення усіх стресотворюючих факторів освітнього процесу, створення на уроці інформатики доброзичливої творчої атмосфери, а рівень складності навчального матеріалу має відповідати зоні найближчого розвитку учнів 5-6 класів НУШ. *Зона найближчого розвитку* знаходиться на межі того, що учень може виконати без сторонньої допомоги, і того, чого може виконати за допомогою іншої людини (більш підготовленого учня або вчителя) [3, с. 42].

Принцип *наочності* передбачає повсюдне подання навчального матеріалу на уроках інформатики за допомогою мультимедіа технологій, які поєднують текстову інформацію, графіку, зображення, звук та анімацію. При реалізації цього принципу необхідно дотримуватись низки вимог до наочності, а саме: впізнаваність наочності, динаміка пред'явлення наочності, продуманий алгоритм відеоряду зображень, оптимальний обсяг наочності та оптимальна кількість зображень на екрані [11, с. 331-332].

Принцип *інструктивності* як ключовий принцип педагогічного дизайну передбачає забезпечення учнів відповідними методичними рекомендаціями (інструкціями), як для проведення практичних (лабораторних) занять на уроках інформатики, так і для самостійної роботи над матеріалом, що вивчається і виконання домашнього завдання. При цьому, текст методичних рекомендацій (інструкцій) повинен характеризуватись чіткістю, логічністю та емоційною нейтральністю. Для забезпечення кращого розуміння учнями основних положень інструкцій та алгоритму дій, текст методичних рекомендацій (інструкцій) слід формулювати за допомогою виразів «повинен», «слід», «необхідно», «необхідно, щоб», «дозволяється тільки», «не допускається», «забороняється», «не слід» [8, с. 70-71].

Принцип *створення умов для конструювання власного досвіду* передбачає надання можливостей кожному учню для негайного використання отриманих на уроці інформатики знань з метою їх закріплення, а також формування відповідних вмінь і навичок. Для реалізації цього принципу на кожному уроці інформатики слід передбачити виконання учнями практичних індивідуальних і групових завдань, пов'язаних з вивченим на уроці навчальним матеріалом, а також навчальних проєктів, розрахованих на довший період часу. Це створює умови для самореалізації, самовираження, самовдосконалення та самонавчання учнів і дасть їм змогу побудувати і реалізувати індивідуальну освітню траєкторію відповідно до власних освітніх потреб і пізнавальних можливостей.

Принцип *рефлексивності* передбачає формування і розвиток в учнів 5-6 класів НУШ здатності зрозуміти себе, зосередитися на собі, усвідомлювати себе в минулому, теперішньому і в майбутньому, а також забезпечує розуміння ними труднощів у навчанні та готовність до їх подолання. Реалізація цього принципу спрямована на власну оцінку учнями набутих на уроці інформатики знань, умінь і навичок, а також усвідомлення думок,

переживань, відносин і власної діяльності, які стали передумовами для них. Рефлексія дає змогу учням конструктивно здійснювати власне практичне перетворення особистості, яке реалізується шляхом корекції, зміни і розвитку особистісних переконань та дій.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Таким чином, в результаті проведеного аналізу нормативних актів і праць сучасних українських та зарубіжних науковців поняття «педагогічний дизайн» уточнено як діяльність вчителя зі створення педагогічного сценарію (плану-конспекту) уроку інформатики та відповідних навчальних матеріалів для учнів, яка реалізується на засадах технологічності, конкретизації мети, форм, методів, засобів, умов і очікуваних результатів навчання, а також передбачає наявність детальних інструкцій для учнів.

Основну мету педагогічного дизайну визначаємо як допомогу учням перейти зі стану нездатності до стану здатності у виконанні завдань з шкільного курсу інформатики, а також підвищення їх мотивації до навчання. При цьому, педагогічний дизайн має реалізуватись з використанням новітніх теоретичних і практичних розробок у галузях педагогіки, педагогічної психології та вирішення проблем. У контексті вивчення і врахування потреб учнів відмітимо, що це можливе тільки з метою подолання прогалин у вивченому матеріалі, а не вибору змісту навчальної дисципліни «Інформатики», який вже визначений у Державному стандарті базової середньої освіти.

У ході дослідження визначено, що ефективна реалізація педагогічного дизайну потребує від педагога дотримання понад 20 принципів, що свідчить про складність та багатоаспектність педагогічного дизайну як напряму педагогіки, а також необхідності його розгляду як педагогічного мистецтва.

На основі проведеного аналізу наукових праць сучасних українських та зарубіжних дослідників, а також власного бачення досліджуваного феномену, з вищеподаного переліку нами виокремлено 12 найбільш важливих принципів педагогічного дизайну, яких вчитель має дотримуватись у ході розробки уроку інформатики (модулю, курсу) у Новій українській школі (інформатична освітня галузь).

Визначені 12 принципів педагогічного дизайну відповідно до етапів комбінованого уроку ієрархічно розташовано наступним чином: 1) Актуалізація опорних знань та їх коригування – принцип забезпечення зворотного зв'язку; 2) Мотивація навчальної діяльності – принципи залучення уваги та комплексного впливу на всі репрезентативні системи; 3) Повідомлення теми й мети уроку – принципи залучення уваги та ефективного цілепокладання; 4) Вивчення нового матеріалу, його сприйняття, усвідомлення й осмислення – принципи інформативності, обмеження обсягу навчальної інформації та наочності; 5) Первинне застосування отриманих знань – принципи інструктивності, створення умов для конструювання власного досвіду та

комфортності; 6) Підсумок уроку – принцип рефлексивності; 7) Домашнє завдання, інструктаж до його виконання, оголошення критеріїв оцінювання – принципи інструктивності та створення умов для конструювання власного досвіду. При цьому, принципи залучення уваги, інструктивності та створення умов для конструювання власного досвіду знаходять своє використання на різних етапах комбінованого уроку з інформатики, а принцип естетизації освітнього середовища є наскрізним для усіх етапів, адже відбувається не тільки на кожному етапі, а й на весь процес педагогічного дизайну та його результат – педагогічний сценарій комбінованого уроку інформатики.

У дослідженні також описано застосування визначених принципів педагогічного дизайну для розробки педагогічного сценарію (плану-конспекту) уроку інформатики у Новій українській школі для інформатичної освітньої галузі.

Серед перспективних напрямів подальших наукових розвідок визначимо вивчення основних моделей педагогічного дизайну та оцінка можливості їх застосування для розробки педагогічного сценарію (плану-конспекту) уроку інформатики у Новій українській школі (інформатична освітня галузь).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бирка М. Ф. Дефініція холистичного змісту курсу «Методика викладання інформатики». *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. Вип. 213. С. 411-417. DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-411-417.
2. Бирка М.Ф. Реформування сучасної загальної середньої освіти: основні акценти і концепти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. Вип. 82. С. 91-98. DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.82.15>.
3. Гаяш О. В. Наукова концепція Л. С. Виготського про зв'язок навчання і розвитку та її втілення у корекційній психопедагогіці сьогодення. *Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки*. 2016. Вип. 7(2). С. 40-48.
4. Денисенко С.Н. Педагогічний дизайн у сучасному освітньому просторі. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. 2015. Вип. 3 (81). С. 79-83.
5. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>.
6. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
7. Кашина Г. Трансформація моделі педагогічного дизайну в e-learning у системі неперервної педагогічної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 10. С. 24-36.
8. Колос Ю. З. Особливості передачі вимог в інструктивних текстах під час перекладу з англійської мови українською. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2021. № 48. том 4. С. 70-72.
9. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія. К.: Промінь, 2006. 432 с.
10. Наход С. А. Педагогічний дизайн як засіб підвищення мотивації студентів у процесі e-learning. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. 2020. № 2. С. 311-320.
11. Павленко В. Педагогічний дизайн мультимедійного уроку. *Дистанційна освіта в Україні: інноваційні, нормативно-правові, педагогічні аспекти*. 2023. Вип. 2. С. 325-326. DOI: 10.18372/2786-5495.1.17337.
12. Пономаренко В. С., Пушкар О. І., Андрюшенко Т. Ю. та ін. Педагогічний дизайн засобів електронного

навчання на робочому місці: монографія. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 263 с.

13. Смагіна Т. М., Шуневич О. М. Дизайн навчального заняття в базовій новій українській школі. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 41, т. 2. С. 38-43.

14. Яременко-Гасюк О. О. Технології педагогічного дизайну підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в контексті компетентнісного підходу (зарубіжний досвід). *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2017. №10 (18). С. 42-48.

15. Briggs L. J., Ackerman A. S.. *Instructional design: principles and applications*. Englewood Cliffs. Educational Technology Publications. 1977. 532 p.

16. Gagne R. *The conditions of learning*. 4th ed. New York: Holt, Rinehart & Winston, 1985. 361 p.

17. Kanuka H. *Instructional Design and eLearning: A Discussion of Pedagogical Content Knowledge as a Missing Construct*. *E-Journal of Instructional Science and Technology*. 2006. Vol. 9. No. 2. 17 p. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ846720.pdf>.

18. Long D. L., Son V. H., Ly N.N. Design pedagogical script for short-term online course. *Proceedings of the 19th European Conference on E-Learning (ECEL 2020)*. Berlin, Germany. 2020. 10 p. DOI: 10.34190/EEL.20.013.

19. McArdle G. *Instructional Design for Action Learning*. *Journal of European Industrial Training*. 2011. Vol. 35. No. 5. P. 515-518. URL: <https://doi.org/10.1108/03090591111138053>.

20. Wiggins G., McTighe J. *Understanding by design* (2nd ed.). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development ASCD. *Colombian Applied Linguistics Journal*. 2005. Vol.19 No. 1. Pp. 140-142.

REFERENCES

1. Byrka, M. F. (2024). Definiitsiia kholistychnoho zmistu kursu «Metodyka vykladannia informatyky» [Definition of the holistic content of the course "Methodology of Informatics Teaching"]. *Naukovi zapysky. Serii: Pedahohichni nauky*. Vyp. 213. S. 411-417. DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-411-417. [in Ukrainian]
2. Byrka, M. F. (2022). Reformuvannia suchasnoi zahalnoi serednoi osvity: osnovni aktsenty i kontsepty [Reforming of the modern general secondary education: main accents and concepts]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. Vyp. 82. S. 91-98. DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.82.15>. [in Ukrainian]
3. Haiash, O. V. (2016). Naukova kontseptsiiia L. S. Vyhotskoho pro zviazok navchannia i rozvytku ta yii vtilennia u korektsiinii psikhopedahohitsi sohodennia [L. S. Vygotsky's scientific concept of the connection between learning and development and its implementation in today's correctional psychopedagogy]. *Aktualni pytannia korektsiinoy osvity. Pedahohichni nauky*. Vyp. 7(2). S. 40-48. [in Ukrainian]
4. Denysenko, S. N. (2015). Pedahohichni dyzain u suchasnomu osvitnomu prostori [Pedagogical design in the modern educational space]. *Visnyk Zhytomirskoho derzhavnoho universytetu. Pedahohichni nauky*. Vyp. 3 (81). S. 79-83. [in Ukrainian]
5. CMU (2020). *Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity* [State standard of basic secondary education]. CMU Resolution No. 898 of September 30, 2020. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>. [in Ukrainian]
6. *Zakon Ukrainy «Pro osvitu»* [Ukrainian Law "On education"] from 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>. [in Ukrainian]
7. Kashyna, H. (2021). Transformatsiia modeli pedahohichnogo dyzainu v e-learning u sistemii neperervnoi pedahohichnoi osvity [Transformation of the model of pedagogical design in e-learning in the system of continuous pedagogical education]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*. № 10. S. 24-36. [in Ukrainian]
8. Kolos, Yu. Z. (2021). Osoblyvosti peredachi vymoh v instruktivnykh tekstakh pid chas perekladu z anhliiskoi movy ukrainskoiu [Peculiarities of transfer of requirements in instructional texts during translation from English into Ukrainian].

Naukovi visnyk mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Filolohiia. № 48. T. 4. S. 70-72. [in Ukrainian]

9. Masol, L. M. Zahalna mystetska osvita: teoriia i praktyka : monohrafiia [General art education: theory and practice: monograph]. K. : Promin, 2006. 432 s. [in Ukrainian]

10. Nakhod, S. A. (2020). Pedahohichniy dyzain yak zasib pidvyshchennia motyvatsii studentiv u protsesi e-learning [Pedagogical design as a means of increasing student motivation in the e-learning process]. Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriya: Pedahohika i psykholohiia. № 2. S. 311-320. [in Ukrainian]

11. Pavlenko, V. (2023). Pedahohichniy dyzain multymediinoho uroku [Pedagogical design of a multimedia lesson]. Dystantsiina osvita v Ukraini: innovatsiini, normatyvno-pravovi, pedahohichni aspekty. Vyp. 2. S. 325-326. DOI: 10.18372/2786-5495.1.17337. [in Ukrainian]

12. Ponomarenko, V. S., Pushkar, O. I., Andriushchenko, T. Yu. ta in. (2017). Pedahohichniy dyzain zasobiv elektronnoho navchannia na robochomu misti: monohrafiia [Pedagogical design of e-learning tools in the workplace: monograph]. Kharkiv : KhNEU im. S. Kuznentsia, 2017. 263 s. [in Ukrainian]

13. Smahina, T. M., Shuneych, O. M. (2021). Dyzaйн navchalnoho zaniattia v bazovii novii ukrainskii shkoli [The design of an educational lesson in a basic new Ukrainian school]. Innovatsiina pedahohika. № 41, T. 2. S. 38-43. [in Ukrainian]

14. Yaremenko-Hasiuk, O. O. (2017). Tekhnolohii pedahohichnoho dyzainu pidhotovky maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia v konteksti kompetentnogo pidkhodu (zarubizhnyi dosvid) [Pedagogical design technologies for training future teachers of professional education in the context of the competence approach (foreign experience)]. ScienceRise: Pedagogical Education. №10 (18). S. 42-48. [in Ukrainian]

15. Briggs, L. J., Ackerman, A. S. (1977). Instructional design: principles and applications. Englewood Cliffs. Educational Technology Publications. 532 p. [in English]

16. Gagne, R. (1985). The conditions of learning. 4th ed. New York: Holt, Rinehart & Winston. 361 p. [in English]

17. Kanuka, H. (2006). Instructional Design and eLearning: A Discussion of Pedagogical Content Knowledge as a Missing Construct. E-Journal of Instructional Science and Technology. Vol. 9. No. 2. 17 p.

URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ846720.pdf>. [in English]

18. Long, D. L., Son, V. H., Ly, N. N. (2020). Design pedagogical script for short-term online course. Proceedings of the 19th European Conference on E-Learning (ECEL 2020). Berlin, Germany. 10 p. DOI: 10.34190/EEL.20.013. [in English]

19. McArdle, G. (2011). Instructional Design for Action Learning. Journal of European Industrial Training. Vol. 35. No. 5. P. 515-518. URL: <https://doi.org/10.1108/03090591111138053>. [in English]

20. Wiggins, G., McTighe, J. (2005). *Understanding by design* (2nd ed.). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development ASCD. Colombian Applied Linguistics Journal. Vol. 19 No. 1. Pp. 140-142. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БИРКА Маріан Філаретович – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри диференційних рівнянь, Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича.

Наукові інтереси: методика викладання інформатики, змішане навчання, використання ІКТ в освіті, професійний розвиток педагогів, онлайн-навчання, алгоритмічне мислення та ін.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BYRKA Marian Filaretovich – Doctor of Education, Professor Professor of Department of differential equations Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University.

Scientific interests: methods of teaching informatics, blended learning, use of ICT in education, teacher professional development, online learning, algorithmic thinking, etc.

Стаття надійшла до редакції 15.05.2024 р.

УДК [378.147:37.011.3-051:784]:39:316.7:005.336.2-043.83(045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-25-30

БОНДАР Тамара Іванівна –

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту

Мукачівського державного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9484-9336>

e-mail: tamara_bondar@yahoo.com

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ОСВІТУ ДІТЬМ РОМСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ В СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

У статті аргументовано значущість вивчення досвіду Словацької Республіки для залучення дітей ромського населення до середовища закладів загальної освіти. На сучасному етапі модернізації національної освіти всі процеси реформування тією чи тією мірою пов'язані з інтеграцією. Україна, розбудовуючи безпечно, інклюзивне освітнє середовище закладів дошкільної, початкової, середньої і вищої освіти, зважає на пропозиції Європейської комісії. Водночас проблема забезпечення дітей ромського населення доступною, якісною освітою потребує вивчення. Очікуваними результатами реформи вважають підвищення чисельності дітей ромського населення, які представлені в контингенті закладів загальної освіти, покращення успішності цих школярів, зростання чисельності дітей, які отримують атестат про закінчення закладу загальної середньої освіти і вищої освіти. Такі результати вможливають удосконалення грамотності ромського населення і подолання труднощів економічного характеру. На підставі аналізу психолого-педагогічних джерел виокремлено особливості державної політики словацького уряду в галузі інклюзивної освіти: зміна державної політики щодо осіб з особливими освітніми потребами взагалі та дітей ромського населення зокрема під впливом політики Європейського Союзу; реформування освіти для залучення дітей ромського населення з метою подолання економічних і соціальних труднощів; складність реалізації програм, попри допомогу Європейського Союзу, через відсутність політичної волі уряду країни; наскрізність і наступність траєкторії інклюзивної освіти, що відображені в змісті політичних ініціатив уряду країни; інтенсифікація розвитку інклюзивної освіти через низку законодавчих ініціатив, що пов'язана зі зміною уряду країни. Отже, для розвитку інклюзивної освіти в Словацькій Республіці характерне інтенсифіковане реформування освіти під впливом гуманістичних цінностей Європейського Союзу. Перспективні напрями дослідження пов'язані з аналізом змісту освітніх програм підготовки педагогічних працівників до професійної діяльності в сучасних умовах, з огляду на забезпечення особливих освітніх потреб усіх дітей.

Ключові слова: інклюзивна освіта, діти ромського населення, діти з особливими освітніми потребами, маргіналізовані ромські громади, сегрегація, доступ до якісної освіти.